

# EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Budapest, V. Arany János-utca 1.  
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.  
SZERKESZTI  
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:  
Egész évre házhoz küldve . . . . . frt 7.—  
Félévre . . . . . „ 3.50  
Negyedévre . . . . . „ 1.75  
Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

## Harcz a tőzsde ellen.

Ha a mi tisztelt antiszemita honfitársaink ott állapodtak volna meg a tőzsde elleni kitöréseikben, a hól az ő nagynevű istápolójuk a német vaskanczellár, a ki egy heves parlamenti vita alkalmával a tőzsdét méregfának nevezte, melyet a nemzetgazdaság talajából kiirtani kell; ha Istóczy és hivei rámutatva amaz óriási veszedelemre, mely a kevésbé vagyonos középosztálynak a tőzsdei ügyletekbe való belevonásában rejlik, rámutatva a pusztításokra, melyeket a tőzsdei kötvényügyletek a vidéki kisebb kereskedő osztálynál évről-évre előidéznek: oly törvényes intézkedések és rendszabályok hozatalát sürgetnének, melyekkel — nem a tulajdonképeni tőzsdeüzlet ugyan — hanem a tőzsdejáték szűkebb határok közé szoríttatik és megnehezítettik, akkor bizonyára nem antiszemita táborban is ama meggyőződést keltenék, hogy cselekedetüknek rugója az általános népjó iránti buzgólkodás, és a nemzetgazdasági okszerű fejlődése iránti helyes érzék. Mert mi türesztágadás: a tőzsdék a mint ma Európaszerte fennállanak, azzal az üzletkörrel és üzletszokásokkal, melyekkel birnak bizonyára nem oly intézmények, melyeket minden kritika nélkül a közvagyonosodás tőnyezőiként szabadna odaállítani, és melyek semmiféle javításokat és törvényhozási uton való rendszabályozást nem igényelnének. Az 1873-iki válság egész nagyságában feltárta a tőzsdei spekulációknak kártyajátékszerű hazard voltát; az üres fikciókat, melyek a közgazdasági értékek helyes megbírlásának talaját aláaknázzák és bizonyos válságoknak és desorganizációknak állandó forrásai. Az értékspekulációtól elterelt és megfélemlített közönség azóta annál jobban csődül az „árúk“ felé, melyek azonban semmi egyebek, mint látszólag kevésbé ijesztős „kukoricza“ vagy „buza“-alakká átváltozott papírok; a spekuláció jellege nem változott, a mint nem változott akkor sem, midőn a skót Law ezelőtt vagy egy évszázaddal a párisi tőzsdén a tulipántokat no-

tiroztatta és oly magas kurzusra vitte, a milyenre a legöregebb magyar járadékok sem emlékeznek.

Nos, hát ha a mi tisztelt antiszemitáink ide terelik vala a közfigyelmet és ez irányban óhajtának a sanálást — ha már egyáltalán a tőzsdét jelölték ki legujabb harcztérül — akkor mi is elismerjük, hogy az általános közjó érdekében akadna elég tenni való.

Am a legvérmesebb optimista sem volna képes azt állítani, hogy a mi antiszemitáink bár mit is czélba tudnának venni a mi üdvös legyen, a mi kizárólag a közjóra szolgáljon, hogy működésüket ne jellemezze egyszersmind a fajgyűlölet és osztályháboru szitása.

A tisztelt antiszemita urak kifogyván az utóbbi időben minden kapós jelszóból változatosság kedvéért a tőzsde elleni harcztot irták zászlójukra azzal kecségtetvén magukat, hogy a tőzsdével együtt a zsidót is ütök, nem lévén az ő eszejárásuk szerint a tőzsde más mind kiválólag zsidó instituczió. Így történt aztán, hogy a tőzsde elleni agitációjuknál szakértelem helyett a vak szenvedély, nemzetgazdasági érvelés helyett a sötét fajgyűlölet, szakszerű indokolás helyett üres, dőre szitok került kifelé.

Az antiszemiták a tőzsdét mondják, de a zsidót gondolják.

Hiábavaló fáradozás volna Istóczyt és hiveit arról meggyőzni, hogy a tőzsdék éppen nem zsidó eredetűek, hogy tizenhatodik századbéli tisztos keresztyenyek alkotása az, hogy egy flandriai van der Beurse nemes családtól származtatják le a börze elnevezést, e család lakásában lévén első nagyobb gyűlöhelye kereskedőknek és hajótulajdnosoknak, azt is hiába hangoztatnók, hogy a londoni Royal Exchange elnevezéssel biró tőzsde alapítói valóságos angol gentlemanok voltak és hogy tőzsdészerű intézményeknek nyomára a florenczi köztársaság legkiválóbb patricziusi bankár családjai által látogatott ugynevezett loggiákban akadunk. Minden ilyen érvelés a farkashoz szólna, melyet arról akarunk meggyőzni, hogy nem a bárány zavarta meg a forrás vizét.

Lapunk mai száma 10 oldalra terjed.

Ami két törvényjavaslat is tehát, a mely antiszemita részről a képviselőház elé vitetett és melynek egyike a tőzsdeadó behozatalát, másika pedig a tőzsdebiróság eltörlését célozza, a jelzett szempontokból ítélendő meg.

Pedig mi elég őszinték vagyunk kijelenteni, hogy a tőzsdeadó behozatalának bizonyos észszerű határok között éppenséggel nem vagyunk ellenei, tekintet nélkül arra, vajjon azzal keresztények vagy zsidók érintettek-e? Üdvösnek is tartanók bizonyos tekintetben. De azért nem ugyan közgazdasági, de szabadelvűségi szempontból elleneznünk kell. A parlament antiszemitái a tőzsdeadóból zsidóellenes agitáció eszközt csináltak; indokolásuknál nem pénzügyi szempontok, hanem szokott szótárukból elővett antiszemita léhaságok lettek hangoztatva, a miért az antiszemiták részéről kínált és általuk indokolt tőzsdeadó behozatala az antiszemitizmus győzelmét involválná. Azért mondjuk, hogy le vele.

Az antiszemitizmus győzelmét minden alkalommal pénzügyi szempontoknál magasabb állami érdekekből kell elleneznünk. Méhében hordja mindenkor a sötét gyűlöletet. Ez vezérelte a képviselőházat is, midőn a tőzsdeadó-javaslatot elvetette. És így látják Istóczyék, hogy működésük csak rosra vezethet és a jónak is megrontója tud lenni.

A mi pedig a tőzsdebiróság eltörlését illeti, hát ez a tervezetés csak szárnalmas mosolyt érdemel.

Soha bíróság szigorú pártatlansága és részrehajlatlansága nem vált közmondásosabbá mint a budapesti tőzsdebiróságé. A bírák e tekintetben gyakran tulságig mennek tépelődő aggályaikkal, hogy

szigorú pártatlanságukat megóvhassák. Némely bíróra az az egyetlen körülmény, hogy valamelyik peres fél magánbeszélgetés közben szóba hozta a tárgyalandó ügyét elég okot képez arra, hogy abban az ügyben nem vesz részt.

Eme pártatlansággal járó szakértelem, továbbá az eljárás gyakorlatias iránya és gyorsasága az, mely a bíróságnak hirnevet, tiszteletet és becsülést szerzett a közönség minden rétegében és külföldön is.

Ha az antiszemita urak csak némi tájékozással bírnának a tőzsdebirósági eljárásról, akkor azt is tudnák, hogy a tőzsdebiróság mindenkor szigorúan respektálja a törvényt és a tőzsdei szokásokra csak akkor reflektál, ha a felek világos kikötéssel az ügyletet a tőzsdei szokások szerint kötötték meg.

A mi az antiszemiták azt a baját illeti, hogy a tőzsdebiróság nem a tőzsdén kötött ügyletek elbírálására is illetékességgel bír, hát bizony nevetséges, hogy ama másoknak a feje, a kik önkényt kötik ki a tőzsdebiróságot, oly nagyon fáj az antiszemitáknak. Azt hiszem, hogy a tőzsdebiróság statisztikai kimutatásából megtudhatnák Istóczyék, hogy a tőzsdebiróságot a tőzsdén kívül kötött ügyletekből kifolyólag felkereső peres felek száma felülmúlja a szorosabb értelemben vett tőzsdei pereket.

Hogy mily bizalmat tudott ébreszteni szigorú igazságérzete által a tőzsdebiróság azt legjobban bizonyítja az a körülmény, hogy maga az állam nagyobb vállalkozásainál a felmerülő peres kérdések elbírálására a tőzsdebiróságot köti ki. Az eljárás gyorsasága is hozzájárul bizonyára ahhoz, hogy nem saját királyi bíróságaihoz fordul.

## Két vérvád.

### Történeti töredékek.

#### III.

1451 Pessach ünnep előestéjén Mendosia Hanna, Oporto város legszebb asszonya házában nagy volt az ijedelem. Hanna 20 éves volt, szép volt mint Sulamit, az „Énekek éneke” hősnője, gazdag is volt és szabadon rendelkezett keze és szive fölött; férje, Oporto volt rabbija, hat hónap előtt egy másik, jobb világba költözött. N a r d i n u s P á l a hosszú, sovány zárdafőnök, Hannát már leánykorában üldözte bűnös szerelmével, és midőn M e n d o s i a P e r e z, a lissaboni udvar almoxarijának egyetlen szép, deli fia, Hanna kezét elnyerte, a szerzetesfőnök beteg lett; rebesgették, hogy örülési roham tört ki rajta. Szegény Perez! Alig egy fél évig örvendhetett a legboldogabb házaseletnek és az oporto-i rabbiság szép állásának. Egy napon a konyhában új cseléd gazdálkodott, megfőzte a vacsorát és a gazda még az éjjel iszonyatos kínok közt meghalt; a cselédet elfogták, de csakhamar eltűnt a börtönből. Hanna fájdalommal határtalan volt; de Nardinus Pál bűnös vágya sem ismert határt. A lissaboni érsekkel elhitette, hogy Hanna előtte azon vágnak adott kifejezést,

miszerint megismerni óhajtana a catholicismus alapelveit, és az érsek elrendelte, hogy a szerzetesfőnök mindennap eljárjon Hannához, ezt az egyedül üdvözítő hit tanába beavatandó. Nordinus Pál el is járt a szép özvegy házához, de magát Hannát nem láthatta. Az első napokban betegnek mondatta magát, és midőn a pap egy izben, az érsek rendeletére hivatkozva, követelte, hogy vezéssék a beteghez: ennek egy rokona egy az nap érkezett királyi rendeletet mutatott fel, mely szerint a szerzetesfőnök eltávolítja az özvegy házából. Az öreg Mendosiának nagy befolyása volt az udvarnál; e királyi rendelet az ő műve volt. A pap tájékozva a dühtől, távozott és 5 nappal később, a Pessachot megelőző nap reggelén, Mendosia Hanna egy — m e g g y i l k o l t g y e r m e k e t talált előszobájában.

Leirhatlan a rémület, mely a háznépét elfogta. A vérvád nem volt előttük ismeretlen; hiszen csak nemrég játszódott le a lyndrosi dráma, melynek annyi ártatlan ember esett áldozatul. Hanna erős lelkű asszony volt, csakhamar átlátta a dolgok összefüggését és kis habozás után ezeket mondá testvérbátyjának, Dom Hiram Alfareznek: Siess, repülj Lissabonba apósomhoz, jelentse ő fel a dolgot tüstént a királynál, mi addig a holttestet átadjuk az itteni hatóságnak...“ még többet is akart mondani; de

A tőzsdebiróságnál ma már az ügyvédet is szísen látják és a jogászok is meleg érdeklődéssel és vonzadással viseltetnek ez intézmény iránt. Hisz valóságos szóbeliségi oázis az írásbeliség sivatagjában. A tőzsdebiróság az egyetlen polgári bíróság Magyarországon, a hol a tiszta szóbeliség és közvetlenség dominálván: az eljárás európai, modern nívóan áll és az ügyvédek, ha oda kerül szívesen látja e bírászkodásban a szóbeliség és közvetlenség messze jövőjének első hírnökét. Vajha a tőzsdebiróság előnyéből merített tanulságok e jövőt közelebb hoznák.

Ha az antiszemita e bíróságot zsidó intézménynek nézik, hát a zsidóknak nincs okuk ezt szégyelniük, habár a tőzsdebiróság csak annyiban és oly arányban zsidó — a mint zsidó maga a magyar kereskedelem. Ha ez szálla az Istóczyék szemében, akkor ugyanolyan logikával az ország kereskedelmét is ki kellene küszöbölöniük.

Ha azonban a kereskedelmi viszonyokból folyó ana véletlenből, hogy a tőzsdebiróságnál nagyobb számu zsidó vallásu bírák vesznek részt, az antiszemita azt akarják levonni, hogy e bíróság itélethozatalnál különbséget tesz zsidó és nemzsidó között; hogy e bíróság keresztényellenes, hát ez — a milyen súlyos másrészt épen olyan nevetséges vád. Kérdezzék meg Istóczyék a tőzsdebiróság keresztény elnökétől, Kochmeister bárótól, hogy mit szól e vádhoz? Kérdezzék meg Aeblytől, a ki a bíróságnak szorgalmas tagja vajjon-e vádnak van-e legcsekélyebb támpontja is.

No, de józan érvekkel vitatkozni antiszemitákkal nem lehet. A tőzsdebiróság eltörlése hangzatos antiszemita jelszónak igérkezik és ez nekik elég.

künni zaj, fegyverzaj hallatszott, az udvart pillanat alatt katonák, bírák, papok és poroszlók töltötték meg. Hannán és hozzátartozóin rettenetes kétségbeesés vett erőt; beláták, hogy veszve vannak. Hanna eszeveszetten tépte szép, fekete haját; mit csináljon, hogy a vést elhárítsa? nincsen idő, hogy a hullát elrejtse s nincsen hely, hova. — De hirtelen felugrik, villámgyors gondolat cikázza át agyát, melyet ép oly gyors cselekedet követ, és az asszony határozott lépésekkel megy a már előszobájába tóduló fegyveresek elé, kik a törvény nevében az itt meggyilkolt és vértvett gyermek hulláját követelik. Mert, hogy ez itt megtörtént és hogy a hullának itt kell lennie, azt eskü alatt jelentette a szerzetesfőnök és paptársa. Az asszony azonban nem látszik tudni semmiről sem, s helyt csinál a poroszlóknak, hogy kutassanak. Kutatnak is minden zugban, szegletben, kutatnak a háztetőn és a föld alatt, kutatnak órákon át, de nem találnak semmit. Men-nél tovább tartott a hasztalan kufatás, annál izgatottabb lett az expedíció vezetője: Paulus de Nardinus, az oportói zárda főnöke. „Hova is rejthették a hullát,“ szolt lihegve a pap, „mert ez itt van okvetlenül!“ — „De hát ha mégis tévedett szent atyám,“ szolt erre egy a hosszadalmas kutatásba belefáradt poroszló. „Hogy téved-

Magyarország népe pedig eléggé kijózanódott, hogy kellően megbírálhassa mit kell tartania az antiszemiták legujabb „hecz“-étől.

*Dr. Visontai Soma.*

## A pesti izr. nőegylet ünnepe.

A jótékony-ság régi erénye a zsidóknak. Hol elhagyótat, hol szerencsétlent, hol éhezőt lát a zsidó könyörület: ott megjelen örangyalként. Ez az örangyal aztán letörli a fájdalom könyveit, megapasztja a szenvedések szavát, a sóbajokat és siet a gondterhelt homlok barázdáit elboronálni. Mert a zsidónak mélyen érző szíve van, mert a zsidó fel tudja fogni: mi a szenvedés!

Az a nép, mely annyit szenvedett; az a nép, mely évezredek át könyezve ette felpanaszolt kenyerét; az a nép, melyet kevesebbre becsültek az állatnál, s melynek még mai nap is annyi üldözöje van: az a nép siet enyhíteni a bajt, kenyeret ad az éhezőnek, felemeli a megvetettet, pártfogásába veszi az üldözöttet.

S ez jól van így; mert így mutatja meg, hogy méltatlanul mértek reá annyi csapást, s az üldözéssel, a szenvedéssel csak szívet tettek fogékonyabbá...

Ez a magyarázata annak, hogy a zsidó, ha szükség van rá, kenyerét kínálja annak, ki kövel dobálta meg! Ez a magyarázata annak, hogy a zsidó embertársai terhén szeret segíteni.

Fájdalom, volt idő, hogy a magyar zsidó is szenvedett; volt idő, hogy a magyar zsidót is megvetették, s megfosztották polgári jogaitól. Midőn e szót írjuk le: „v o l t“ nem tudunk egy örömkialtást elfojtani; nem tudunk hála nélkül gondolni mindazokra, kik a zsidóban is

hetnék,“ rivalt rá a magából egészen kikelt pap, „hogy tévedhetnék, mikor magam bocsájtottam le a hullát a k é m é n y e n k e r e s z t ü l.“ Megállottak erre a kutatók, nagyot néztek a bírák, Paul de Nardinus ájultan rogyott össze, Mendosia Hanna pedig, ki egy nehéz súly alatt látszott szenvedni, így szólalt meg: „Igazán szerencse, hogy a szent atya véget vetett kínomnak, mert tovább úgy sem bírnám e terhet testemen“. Hanna t. i. a holttestet saját testére kötözte volt, míg a kutatók áldott állapotban lévő nőt vélték maguk előtt látni.

I. Jaime, Portugalia királya ez esetről tudomást szerezve, száműzte a gonosz szerzetesfőnököt és törvényt hozott, mely szerint megbüntettessék mindenki az országban, ki a zsidók ellen vérváddal lép fel. „Vér,“ így szolt a király a színe elé idézett Nardinusnak, „vér nem a zsidóknak, hanem tinektek kell, hyénák!“

\* \* \*

Sokkal szerencsétlenebb kimenetelű volt egy másik ezt megelőző vérvád Lyndros városában (szintén Portugáliában) 1444-ben. Itt is, mint a zsidóság minden bajának Spanyolországban és Portugáliában, a papok voltak a szerencsétlenség kutforrása. Lyndrosból fennevezett év ta-

felismerték — az embert; s nem tudjuk örömünk kifejezését elnyomni, ha végig tekintünk — bár megérdemlett — mai állásunkon.

Manapság nincs már okunk panaszra. Hitsorsosainkat ott látjuk a nemzet nagyjai között, ott a napszámosok között; s látjuk, hogy mindenütt, a magyar nemzet, szeretett hazánk javára munkálkodnak. Hasztalan vetnek rozszakaróink egyes kivételeket szemünkre; hasztalan áskálódnak ellenünk; hasztalan teszik egyesek hibáiért felelőssé az egész magyar zsidóságot: mindez meg nem ingatja hitünket, hogy szívvel-lelélekkel magyarok vagyunk és éppoly hűfiai a hazának, mint bármelyike a honszerzők ivadéka. Büszkén valljuk ezt; kövessenek meg érte ellenségeink, ha lelkük ráviszi!

Nekünk nem fog fájni a megkövezés; mi azért hűfiai maradunk a hazának; s mi csak az elismerést fogjuk látni, melylyel a nagyobb, józanasabb rész örömmel adózik nekünk.

Ilyen elismeréshez volt szerencsénk a pesti izr. nőegylet ünnepén is. A főváros első hivatalnoka adott annak a kifejezést s az egybegyült előkelő közönség szentesítette. Szívesen konstatáljuk ezt; mert ez arról tanuskodik, hogy az érdem érdem marad, ha zsidó is!

S valóban, kik az árvának menhelyet nyújtanak; kik az elhagyottakat felnevelik; kik a kétségbeesőt vigasztal, segélylyel mentik meg; kik az éhezőket kenyérrel látják el, s kik mindezt a magyar nemzet érdekében teszik: azok megérdemelnék az elismerést még ellenségeinktől is.

Az együletet, azt hiszem, nem kell buzditanom: az

vaszán egy fiatal pap tűnt el, kiről azt beszélte a fama, hogy Safra Izsák fiatal feleségénél szép sikerrel üzte volt a térités szent művét. Safra uram azonban nem értette a tréfát és feleségét házatól elüzte. Az asszony eltűnt Lyndrosból és néhány nap múlva eltűnt udvarlója is, a fiatal pap. Nagyon valószínű volt, hogy a pap az asszony után szökött, de 23 tanu, köztük 5 pap, megesküdött, hogy tudomást birnak róla, miszerint Safra Izsák megégette a pap holttestét, miután vérét vette. Safra meg is vallott mindent — a kánpadon. — A városka összes zsidó lakosa ennek következtében a felbőszített nép által lemészároltatott, házaik feldulattak és vagyonuk a feldühödt rablógyilkosok martalékja lett. Egynehány hét multával a vérevett és megégetett pap elevenen megkerült. Sevillában volt szeretőjével, hol — mint állítá — befejezte a zsidó asszonyon a térités szent művét; az elvetemedett nő sok pap öröme apácza lett és Mária Francziska Dolorosa név alatt lépett a sevillai kolostorba.

\* \* \*

Hogy milyenek voltak e kor katolikus papjai és szerzetesei, ezt legjobban megmondja Nicolaus de Clemangis „De ruina ecclesiae” című könyvében, a hol többek közt a következő passzust találjuk: „Minden bünt, min-

haladni fog tovább is a megkezdett uton; céljai mellett — mint eddig, — úgy most sem fogja szem elől tévesztetni a magyarság eszméjét; áldozni fog az ujonnan emelt oltár körül, melynél árvák, szűkölködők és éhezők mondanak hálaimát; s kifogja érdemelni nemcsak a zsidó felekezet, nemcsak a főváros, hanem a magyar nemzet koszoruját is!

H. S.

\*

A decz. 5-iki ünnepély lefolyásáról a következő tudósítást adja sajtó tudósítónk:

A pesti izr. nőegylet külső dob-utca 13. sz. alatt levő pompás épületének egyik másodemeleti terme volt az ünnepély színhelye. A teremben emelvény volt fölállítva, mely körül az intézet növendékei, az árvalányok helyezkedtek el.

Az ünnepélyt 1/2 11 órakor Friedmann főkantor szerzeményével, a 133. zsoltárral nyitotta meg a kar, melyet a főkantor maga vezényelt. Azután Bischoff Dávidné, mint az egyesület elnöke üdvözölte, az egybegyülteket, utalt az ünnepély jelentőségére, az egyület eddigi működésére s meleg szavakban emlékezett meg Hirsch báróról, kinek áldozatkészsége nagyban hozzájárult a két emberbaráti intézet hajlékának emeléséhez. Friedmann Gábor az egyület titkárja, erre az egyület 20 éves történetét olvasta fel; ismertette az épület megalapításának momentumait s magát az intézetet, mely a népkönyhán kívül magában foglalja a leány árva-menhelyet s az egyület irodáját vázolta céljukat meg az egyület beléletét. A népkönyhábau 10 krért: levest, hust és főzeléket, vagy tésztaát meg kenyeret adnak sőt az ebédjegyet beigazolt szegénység esetén — Hirsch báró alapítványából — ta-

den gonoszságot, minden gaztettet, lehet az a legnagyobb is, megbocsájtanak és felmentenek a papok — pénzért. A püspökök, mint a világi papok tudatlanok, megvesztegethetők, buják, kicsapongók, irigykedők, kémkedők, kéjenczedők és becstelenek. Fajtalanság, vérfertőzés és gyermekgyilkolás náluk napirenden vannak.“

Igy itéli meg az akkori papokat a kor- és kartárs, de nem hangzik kedvezőbben Petrarca ítélete sem, ki kora papjainak erkölcsét következőképen írja le: „Önmegtartóztatás, önmegtágadás, náluk (a papoknál) póriasságnak, szemérmetesség, szégyennek mondatik; mennél elvetemedettebb, mennél szennyesebb, annál hiresebb: mitto strupra — folytatja Petrarca — raptus, incessus, adulteria, qui iam pontificali lasciviae ludi sunt“, mely bűnök megnevezésére majdnem hiányzik a magyarban a szó (l. Petrarca „Epistolae sine titulo“ című könyvében, 10. levélben).

Es ilyen emberek nem átalottak a zsidók erköcselenségéről szólni, mit nekik kellett légyen javítani! No de mit csodálkozunk a rég mult időkben történt dolgokon? hát nincsenek-e napjainkban is ilyen nemes férfiak, kik jajgatva és káromkodva csakis a zsidók romlottságára tudnak utalni?

Sz. M.

nulók ingyen kapják. A tanulók étkezési helyéül külön szoba van kijelölve. A népkonyhában eddig 1.048.435 ebédet szolgáltatott ki, 126.457-et ingyen. Az ételt haza is lehet vitetni s a népkonyhát, valláskülönbség nélkül, mindenki használhatja. — Az árvalányházból ki van zárva minden fényűzés, a felügyeletet egy tanítónő és egy gondnoknő gyakorolja; a leánykáknak reggelit és vacsorát külön főznek, ebédet a népkonyhából esznek. — Az egyleti iroda előtt van egy szekrény, melybe a szűkölködők, segélyért folyamodók kérvényeiket szokták dobni. Az egylet számosokat segít, sőt vannak, kik rendes időközökben, pl. minden évnegyedben megkapják házbérek egy részét. — Az ünnepély legkiválóbb pontja kétségen kívül Dr. Kohn, rabbi felavató beszéde volt, melyben a jótékonyság felé k e z e t n é l k ü l i gyakorlását hangsúlyozván: áldást kért a szegények és árvák menhelyére és az egybegyűltekre. Helyesen mondta, hogy: „ezen intézetet nem kell felszentelni, mert fel lett szentelve azon pillanatban, midőn az első árva lépte át e ház küszöbét s megterítették az első éhező számára.“ Dr. Kohn beszéde után R á t h Károly, főpolgármester, a főv. törvényhatósága nevében így szólott:

Uraim és hölgyeim!

Midőn a pesti izr. nőegylet ezen intézete, mely néphonyhát és árva-menhelyt foglal magában, felavatását ünnepli: engedelmet kérek, hogy ezen örömnapon a budapesti törvényhatóság részéről, melynek élén állani van szerencsém, a legmelegebben és legőszintébben üdvözölhessem a tisztelt egyletet és annak e ritka szép ünnepen a legszivesebben kívánjak szerencsét. Csak kedves kötelességet teljesítek ezzel, mert meggyőződésöm, hogy — tekintettel az új intézetnek nemes, magasztos, humanisztikus és kettős főczéljára, — a mai ünnepély nemcsak a derék és köztiszteltben álló egyletnek évkönyveiben fog örökké emlékezetes nap maradni, hanem a fővárosra nézve is kiváló jelentőséggel bír. Örömnapon ez az egyletre s annak tagjaira nézve, mert míg egyrészt az egylet magasztos céljáról, nemes, humanisztikus törekvéseiről és áldozatkészségéről tesz legszebb tanúságot, másrészt buzgalmának s nemes tevékenységének eredményét a pompásan berendezett épület felállítása által örök időkre biztosítva látom. De örömnapon ez a fővárosra és a fővárosi törvényhatóságra nézve is, mert a főváros ismét egy új, szép intézettel gazdagodott, oly intézettel, melynek a társadalmi, a nevelésügyi, valamint a közegészségi téren és általában a közéletben, egyik legnemesebb feladat jutott; azonfölül ezen új intézetet, a mi külalakját s technikai kivitelét illeti, mindenkör azon épületek közé sorolhatjuk, melyekre a főváros minden időben lelkes örömmel és büszkeséggel tekinthet. Szerencsésnek érzem magamat, hogy állásomnál fogva nekem jutott a szerencse, a fővárosi törvényhatóság nevében ezen ünnepélyes alkalommal a nagybecsült egyletet e helyen üdvözölhetni és legőszintébb köszönetemet kifejezhetni mind azoknak, kik a kettős intézet létrehozásában és valóban nagyszerű eredménye érdekében, tevékenységük, buzgalomuk és áldozatkészségükkel fáradoztak. Mégis a

megszólásnak — e tisztelt körben és ezen kívül — vélem elejét vehetni, midőn a tanács köszönetét első sorban azon nagyon tisztelt hölgynek fejezem ki, ki évek hosszú során át az egyletnek elnöknője volt és kinek a jótékonyság terén gyakorolt bámulatos erényei, buzgalma és kitartása mindenkit elismerésre készítettek. (Élénk éljenzés.) Legyen e nap emlékezete újabb kötelék az egylet tagjai között és szolgáljon buzdításul, hogy az egylet minden tagja, a haza iránti szent kötelességeken kívül egyesült erővel töltse be a humanitás nemes és magasztos kötelességeit. Szivemből kívánom, hogy az egyletnek eddigi eredménydús buzgalma sohase lankadjon, és hogy az egylet, melynek új kettős intézetét ma megnyitjuk, és a mely ezen intézetben nemes törekvésének, szép, magasztos feladatának örökös figyelemzető jelévé lett, céljának súlyát mindig abban keresse és találja, hogy az emberiség érdekeiért, a szegény árvák javára teljes erővel munkálkodjék. Végül kívánom még — s bizonyára vélem az egész főváros is, — hogy isten áldása kísérje e nemes egyletet további működésében és hogy az a főváros jótékony egyletei között lehető nagyrabecsült és tisztességes állást foglaljon el.“

Az ünnepélyt a magyar „hymnus“ eléneklésével zárták be. Azután az egybegyűlt vendégek, kik között ott láttuk: Tisza Kálmánné szül. Degenfeld Ilona grófnőt, Kochmeister Frigyes bárónőt, Vadnai Károlynét, Kralovszky Istvánnét, Adler-Bankalári Hedviget, Girókuthy P. Ferencznét, dr. Schlesingernét stb. úrhölgyeket továbbá Ráth Károly főpolgármesteren kívül Gerlóczy Károly polgármestert, Horváth tanácsost, Dégen Titusz plébánost, Matlekovics Sándor, Busbach Péter, Mandel Pál, Wahrmann Mór, Chorin Ferencz képviselőket, Weisz B. F. kir. tanácsost, Brüll Miksa lovag konzult, dr. Brüll Józsefet, a fővárosi, budai, ó-budai és nagy-kanizsai hitközségek képviselőit, a VII. kerület két előjáróját Schön és Cettel urakat — megtekintették a pompásan berendezett intézet tágas, szellős termeit és a népkonyhát, hol épen javában folyt az étkezés.

A kor igényeinek teljesen megfelelő intézt 100,000 frtba került, melynek fele része teherként az épületre van betáblázva. Hisszük azonban, hogy a nemes buzgalom s az olyan áldozatkészség, milyenek Degen Titusz plébános is tanujelét adta ez alkalommal, midőn 100 frtos alapítványt tett, csakhamar megszabadítja az intézetet terhétől.

### A mire Drumont ur nem tudott felelni.

Sovány vigasztalás az a mi hazánkra nézve, hogy Franciaországnak is meg van a maga Istóczyja, a hirhedt Drumont ur személyében. Mert ha fordítunk egyet a bot végén, hát azt kell kérdeznünk: vajjon van-e nekünk egy Millaud-unk, Raynal-unk, azaz van-e a magyar kormány olyan ment az elítéletektől, olyan felvilágosult, hogy föl-vett legyen a maga kebelébe miniszterül olyan férfit, aki egyébként mindenben megfelel a miniszteri kvalifikáció legmagasb kellékeinek, habár zsidó is? Mert eltűrhető igenis egy vadszenvedélyű, vagy hóbortos antiszemita esorda izgatása, ha ezzel szemben ott áll az elvitázhatatlan tény,

hogy a nemzet kormánya megveti ez erkölcstelen propagandát és e megvetését azzal fejezi ki félreérthetetlen módon, hogy fölvesz zsidó kitünőségeket a miniszterek sorába. A nép nagy része ebben komoly adhortatiót lát, csalhatatlan jelét annak: hogy a kormány e sötét előítéleteknek nem részese semmiben sem. Ez a titka annak, hogy Franciaországban a zsidóüldözés nem tud gyökeret verni. A francia nemzet ezért nem hallgat az izgatók szavára. Hiszen a nép józan esze ott azt mondja magának: „Ha az izgatóknak igazuk volna, hogy ülhetne-e zsidók faj sarja a miniszterek székén, azok között, a kik a hon sorsát intézik?”

Nem vigasztalódhatunk hát mi semmikép azon, hogy ime a francziáknak is van egy Drumont-juk. Ez a Drumont az éremnek egyik oldala, a sötétebbik — és ez közös mivelünk. De ha megfordítjuk a mi érmünket, hát a tulsó felén is csak ilyen fajta iparlovagokat lelünk, azaz olyan lovagokat, a kiknek a zsidóhecz iparuk, mert abból élnek; holott a francia érem tulsó oldalán ott ragyog Crémieux, Millaud, Raynal képe, azaz oly zsidóférfiaké, a kikre büszke Frankhon, a kikre rábiztaa legszentebb nemzeti érdekek megóvását és a kiknek hazafiságára hálásan tekint fel minden francia.

Irigyeljük tehát — és pedig méltán — a francia viszonyokat és ez utóbbiakért cserébe átvennök szívesen még Drumont urat is, a ki a francia antiszemita maroknyi csoportjának Istóczyja és Zimándyja egy személyben: azaz oly fanatikus, mint az első és oly bödült, mint a második.

Nálunk bizony e derék férfiak egyikét sem lehetett eddig elhallgattatni. Pedig akadt Párisban ember, a ki Drumont urat úgy falhoz tudta szorítani, hogy meg se tudott mukkanni szegény. Henri Becque, zsidó vallásu kitűnő francia publicista, volt ez az író, a kinek szavára Drumont ur nem tudott kádenciát találni. Dreyfus Ábrahám, a francia akadémia tagja, a legszellemesb francia vigjátékirók egyike, a minap szatirikus élű pennája hegyire véve Drumont urat, rá sütötte, hogy ez a böbeszédü, harcias antiszemita hős, a ki minden támadó szóra háromszor akkora terjedelmű ellentámadással felelt, Becque cikkére egyetlen egy szónyi választ sem birt adni. Lestük azóta, vajjon megszállja-e Drumont urat a szentlélek, és későn bár, de megfelel a Becque cikkére. De biz az meg nem történt ez ideig s a jövőben is alig fog megtörténni. És hát miért nem? Mert arra az ő szótárában nem talál kádenciát.

Nézzünk csak egy-két szemelvényt a Becque cikéből.

„Drumont ur könyve nem is könyv; összehordott benne fűt-fát és ezt a tarka-barka zagyalékot összekapcsolja egy eszme által, még pedig egy örült eszme: Frankhon elzsidósodásának eszméje által; ez az a csiriz, a mely összeragasztja a könyv sokféle eredeti adatait és a mely kimentti annak a szélsőségig vivő személyeskedéseit. Mert

Drumont ur sem komolyan, sem jóhiszeműleg nem végzi munkáját. Így feltalálta a félzsidókat, a negyedzsidókat és az oly zsidókat, a kik nem azok, de megérdemelnék, hogy azok legyenek. S ha pedig valóságos katolikussal akad szembe Drumont, a kit le akar vágni, hát azon kezdi, hogy körülmetéli az illetőt.

„Sokat beszél Drumont ur a zsidók titkos összetartásáról, szövetségéről és kölcsönös segélyezéséről is. Már pedig a bámulatra méltó keresztyén irgalmasság, a maga óriási bőségű segélyforrásaival, halmozott jótéteményeivel, a föld minden részére kiterjedő missióival, bizony különb dolog sokkal a nem tudom én miféle zsidó szabadkőművességnél, a melynek működésével sajnos elég gyéren találkozunk. Ismeretes dolog egyébként, hogy a zsidók szeretik a pénzüket. Ha manapság valami eltévedt próféta középük jönne és felszólítaná őket, hogy álljanak össze a régi templom felépítésére, a mint ezt a szent könyvek rendelik, akkor a zsidó pénzvilág aligha azt nem felelné rája: „Effele tüzleteket mi nem csinálunk“... .

„Van aztán még Drumont könyvében, a mely egy botrány két kötetben, sok más dolog is, mind megannyia tele izgatással és kegyetlenséggel. De mi nem állapodunk meg ezeknél. Csak egyre mutatunk rá végezetül. Drumont ur ujjával odamutat az „elbukott“ Francziországra és a világ legkomolyabb hangján így kiált fel: „Vajjon végrendeletét irtam-e meg hazánknak, avagy újjászületését készítettem elő?“ Nem, kedves Drumont, Ön nem tette sem az egyiket, sem a másikat. Ha valamely nemzet ujjá akar születni, föl akar támadni új életre, úgy nagy írói és művészei keletkeznek, a kiknek lángesze segíti őket e nagy munkában. Ha pedig halni készül egy nép, akkor is akad az a szerencséje, hogy talál egy-egy remek íróra, egy Tacitusra például, a ki meghalását megörökíti. Törpékre sem itt, sem ott semmi szerep nem vár.“

Ez az, a mire Drumont ur nem tudott felelni. Tanuljunk a francziáktól! —

Vészi József.

\* \* \*

Mint lapunk zártakor értesülünk, Drumont Eduardot nemesak egy fél tuczat magán-értésért fogták perbe, hanem a törvényszék megsértéseért is. Ő kegyelme ugyanis legujabb művében nem restelte állítani, hogy Mayer elleni perét azért döntötték el rá nézve kellemetlenül, mert az „Alliance Israélit“ megfizette a bírákat. A per újév után kerül tárgyalásra. Együttal hírét vesszük, hogy Drumont antiszemita napilapot is szeretne indítani, csak hogy hiányzik — a kauczió; nem akad Csatárja!

## Az árverés hyenái.

Mi tagadás benne, csunya foglalkozás emberi hyénának lenni; ott állani és lesni a prédát, hogy lehet a szegény ember feje alul a vánkost kiásni, hogy lehet az éhező és szűkölködő család legutolsóját, butorát, ruházatát, ágy-neműjét menüél potomabb áron megvenni. Igaz, hogy az

árverés nem miattuk és nem végettük történik és a kótyavetye végtére náluk nélkül is megtartatnék, de a szegény ember elkeseredése, mégis leginkább e hyenák ellen fordul.

Ők veszik meg könyörtelenül az ő előtte annyira drága és kedves holmikát és minden kegyelet nélkül elszakerozzák, vagy egymás közt felosztják csak azt tartva szem előtt, mennyit nyerhetnek rajta.

Ilyen és hasonló gondolatokat támasztott bennem egy zsvajoskodó társaság, mely tegnap a Kazinczy-utcza 6-ik számú háza előtt ácsorgott, várva a dob megszólalását, mely egy szegény özvegy asszonyt kegyelt holmijától bucsuztasson el.

Igazán resteltem, nagyon resteltem a dolgot; nem csak mint embert bántott az az érzéktelen, csak sakerozni tudó társaság, de kétszeresen bántott, mint zsidót.

Az egész társaság t. i. egyetlen ember kivételével, zsidókból állott, az az egy keresztény csendesen meghuzódott egy szegletben és midőn az egyik hyena felszólította: adjon részéről 50 krajczárt (a jeles társaság csak pro forma szokott árverezni; előre megállapodnak, mennyit adjanak az árverezendő tárgyakért és az összeget összerakják) ez majdnem elrugta magától: milyen dolog ez — mondá — nem adok egy krajczárt sem!

Ez utóbbi körülményt nem magam vettem észre, de figyelmeztetett rá velem volt barátom, dr. B... ur, ki sohasem tagadta előttem, hogy ő elvben antiszemita; és éppen ennek az embernek társaságában kellett e hyenákat utba ejtenem! Alig irhatom le, mennyire resteltem a dolgot.

Szegényippral arczomon kértem barátomat, távozzunk; de ő a viláért sem akarta elhagyni a helyet. Nem! — mondá — maradjunk itt és nézzük végig az egészet s azután újból fogom kérdezni: nem jogosult-e az antiszemitismus?

Nem szóltam semmit; nem tudtam mit szólni, barátom pedig — ki máskülönben a világ legjámborabb embere — kedvteléssel nézte zavaromat, látszólag hizott. Mit tehettem? ott maradtam én is.

De mi az, a mit most látok? vagy nem jól látok-e? ni, ni, az özvegy, ki csak az imént kétségbeesve törte kezét s borzasztó átkokat szórt a hyenák fejére, most megragadja a kolomposnak, egy kopott cylinderes, csunya, vén zsidónak a kezét és elhalmozza csókjaival. Szegény asszony, bizonyára eszét vesztette.

Dehogy vesztette! szolt egy mellettem álldogáló csunya hyena, összeraktuk a pénzt és megvettük a holmikát a szegény asszony számára, mit is lehetne nyerni ezen alim-lomon!

Mennyit raktak össze? kérdezém.

11 frt 50 krajczárt.

És mindegyik adott hozzá?

Mind, csak az az egy ott nem akart adni, pedig nem szép tőle, mert ő is azon a valláson van, a min az a szegény özvegy, holott mi mindnyájan zsidók vagyunk, de az kőszivü egy ember, csak ott tart velünk, a hol nyeremény van; pedig nagyon gazdag ember ám!

Körülnéztem, barátomat kerestem, de nem láttam sehol sem; szó nélkül távozott.

—csi—sa.

## Triesti levél.

Triést, nov. végén.

Végre ma thalmudthora iskolánk 100 éves fennállását, melyet már szeptember 23-án kellett volna megünnepelnünk, s melyet akkor a cholera miatt el kellett odázni, községünk élénk részvéte, Rinaldini lovag, városi tanácsos szeretett polgármesterünk, Bazzoni dr., továbbá az állam és város több kitünősége, a kereskedői és tanítói körök meleg érdeklődése mellett, megünnepeltük. Melli főrabbi tartotta az ünnepi szónoklatot, melyben elmondta, hogy már Mária Terézia királynőnk és türelmes fia II. József dicsőséges uralkodása alatt milyen tisztességes állást foglaltak el a triesti zsidók, melynél fogva módjukban volt olyan tanintézetet állítani fel, mely ezen hitközségnek mindig dicsére vált, neki nagy hasznót hajtott s még mai nap is fennál. Erre hitközségünk feje Salem Kav leleplezte e napot megőrkítő emléktáblát, melyet néhány nappal előbb helyeztek el az iskolaépület falában. Ezután az osztrák himnuszt énekelték el, mely után a főrabbi a nyitott frigy-láda előtt megleghangu imát mondott dicsőségesen uralkodó királyunk I. Ferencz Józsefért, az uralkodói házáért és a birodalomért.

Azt hiszem, nem végzek felesleges munkát, ha a triesti zsidóhitközségről most alkalmilag elmondok egyet-mást. Mindkét már elhunyt városi monographia-írónk, Scussa és Kandler említik, hogy már a keresztény évszámítás előtt 65-ben éltek Triestben zsidók, kiket a rómaiak mint rabokat hurczoltak ide. Tudjuk az apostolokról, hogy legszivebben odamentek térítés végett, hol már zsidóhitközségek léteztek, tehát Aquilejában, melynek romjai csak néhány órányira vannak innen, s a melyet későbbi római császárok idejében a római birodalom második városának tartottak és a hol Marcus, a keresztény vallás alapítójának tanítványa, mestere tanait hirdette — már a második templom elpusztításának idejében tekintélyes zsidóhitközségnek kellett fennállnia, melynek tagjai gyakran kerültek Triestbe, ebbe már a rómaiak idejében figyelemreméltó tengeri városba. Zsidóhitközségünk fennállásáról való első adat 1236-ból való, mert egy még maig is meglevő sirkő „David Hebraeus de Gorizio“-ról szól. 1330-ból már olyan sirkő maradt ránk, mely egy helybeli rabinus és egy zsidó orvos emlékét őrzi. Az 1350-ben kelt triesti alapszabályok már bizonyos előjogokat is biztosítanak a zsidóknak, de egyetlen egy megszorítást sem találunk bennök, még az esküre nézve sem! A triesti zsidók e korban ugy esküdtek a törvény előtt, hogy jobbukat a törvényszéki irnok tollára tették. E korban a zsidók csaknem mind a Riborgo-utczában laktak, melyből később a triesti Ghetto származott; a ki a város bankárja volt, az a főpiacson lakott. A zsidók társalgási nyelve ebben a korban a latin és az olasz volt, de ezeken a nyelveken is zsidó betűkkel irtak. 1468-ban gyanusították a zsidókat, hogy a municipium ellen

tervezett fölkelésben résztvettek s e miatt — büntetésből — fekete posztóból készült O betűt kellett ruhájukon viselniük. 1500 körül kaptak engedélyt, hogy itt zsinagógát építhessenek, melynek manapság már kevés nyoma van. III. Frigyes és I. Miksa, V. Károly és I. Ferdinandnak nem csekély szolgálatokat tettek, a miért ezek megerősítették kiváltságaikat. 1558-ban két zsidót, Dávidot és Leont valami ismeretlen büntény miatt befogtak; de a város kezekedett értök s így szabadon bocsájtották őket. 1592-ben Styria hercege, kinek fenhatósága alá akkor Triest is tartozott, a zsidók jogait szűkebbre akarta szabni, de a város protestált ellene, sőt a zsidó Parente Áront küldte, mint megbízottját a hercegi udvarba, Grácza. II. Ferdinand 1624- és 1630-ban kelt oklevelekkel erősítette meg a zsidók kiváltságait, a mit ennek fia III. Ferdinand 1647-ben kelt oklevelével szintén helybenhagyott. I. Lipót azonban a Ghettóba utasította a zsidókat, melyben Mária Terézia idejeig kellett magukat meghuzniok. 1548-ban számlálták meg először a zsidókat, akkor 221en voltak; ma azonban már 5000en vannak, kik nagyrészt tiszteletreméltó kereskedők. I. Napoleon alatt emancipálták az idevaló zsidókat.

D. J.

### Gyöngyszemek a talmudból.

Ha a vének azt tanácsolják: rombolj, és az ifjak: építs, — akkor rombolj inkább és ne építs, mert a vének rombolása építés és az ifjak építése rombolás.

Ne légy makacs a heves természetű emberrel szemben; mert a dühöngés hibája végre te rád is ragad.

Étkezés jó barátok közt, az életnek kellemes fűszere; ellenségek közt méreg.

A ki rágalmazók szavára hallgat, annak ne maradj barátja, ha mindjárt rokonod is!

Ha az áradat nő, a könnyű tárgy csak annál magasabbra vitetik, a súlyos pedig annál mélyebbre száll. Míg azonban amaz tovaragadtatik és eltűnik addig ez megtartja helyét.

Bocsáss meg annak, ki veled rosszul bánt és segítsd, ki téged segíteni nem akart.

Maradj közel szomszédodhoz, és soha semmiben kárt ne okozz neki; ragaszkodjál rokonododhoz, még ha az tőled elidegenedik is.

A jeles ész ereje abban nyilvánul, hogy a lehetséges és a lehetetlen közt különbséget tud tenni.

Semmi sem boldogítja az embert annyira, mint a vallásos érzület.

Őszinte barátod az, ki hű tanácsával jóra serkent és hiúságnak kevésbé áldoz.

Talmudista.

### H I R E K

— **Dr. Kayserling M.** a nagynevű zsidó történész és budapesti rabbi a mint utólagosan értesülünk a napokban ülte meg házasságának és papságának 25 éves jubileumát a legszorosabb családi körben. Sohsem bocsájtjuk meg a jeles tudósnek, hogy számtalan híve, tisztelője és mi nem tehattuk e napot oly ünneppé, melyben ugy a budapesti, mint az egész hazai zsidóság bizonyosan őszinte örömmel vett volna részt. Fogadja tehát a nagy történész

és jeles rabbi ez uton számtalan híveinek és tisztelőinek igaz szívből jövő szerencsekívánatait! Dr. Kayserling különben a világhírű dr. Philippsohnnak veje s házassága után rögtön a német Sveicz országos főrabbiságára Endingenbe hivaték, hol 8 évig működött, onnan fogadta el Budapest meghívását, hol már 18 éve lekipásztoroskodik áldásosan és sikeresen. Tartsa meg őt a Teremtő díszünkre soká, még igen soká!

— **Nyitráról** örvendetes hírt vettünk. A nagy anyahitközség kebeléből nem rég kivált párt, mely egy másik új hitközséget alkotott, most, miután az anyahitközség elnöke és egész választmánya leköszönt, felajánlotta hitrokoni jobbját az anyahitközségnek és az egyesülés mindkét párt örömére létre jött. A mily nagyra becsüljük a fiatal párt eme tettét, ép úgy megérdemli az elismerést az anyahitközség volt elnöke és választmánya is, kik, hogy a béke létre jöjjön, készséggel leköszöntek állásukról. E hó derekán az egyesült hitközség új választását tartandja.

— **Ungváron** sem fog talán örökké tartani a viszály. A nagy kérdést, ki legyen a nem rég elhalálozott híres Mannheimer főrabbi utóda, mely sajnos meghasonlást idézett elő, talán mindenki által elfogadható megoldást nyerhet. A hitközség túlnyomó többsége t. i. a S. A. Ujhelyi főrabbi tiszte. Löw Eleázár megválasztatásába egyezett, el is ment Ujhelyre egy nagy küldöttség, hogy az ottani rabbinak az ungvári rabbinatust felajánlja a meghívott főrabbi azonban kijelentette: bár mily nagy reá nézve a megtisztelés, hogy a boldogult Mannheimer helyére meghívják, mégsem fogadhatja el a meghívást, mignem meggyőződik, hogy megválasztatása az egész ungvári hitközség egyöntetű akarata. Ennyire azonban az ungváriak még nem vitték; a kis chaszidpárt t. i. más rabbit óhajtaua; minthogy azonban nem valószínű, hogy akaratukat a hitközség túlnyomó többségével szemben keresztül vihessék, a tisztelt chaszid urak igazán Istennek tetsző dolgot követnének el, ha vágyukról lemondanának és a magyar zsidóság egyik legnagyobb hitközségének az oly nehezen nélkülözött béke létrejöttét nem akadályoznák.

— **Zala Egerszegi** levelezőnk a következő sajnos esetről értesít bennünket. Valami Horváth Ferencz nevű embernek, ki különben üres óráiban jámbor szabómester — Szemecz megválasztatásánál az a nagyszerű gondolata támadt, hogy felcsap ő is antiszemitanak, mert nem lehet tudni — még belőle is képviselő lehet. Érzelmait kifejezésre is juttatá, nemcsak a korecsmákban és lebujokban, hanem még az utcán is. A roszt nyelvek veszélyes örültségről beszéltek már, mert a mi szabónk a tú helyett a botot forgatá és pedig a zsidókra nézve nem valami jámbor szándékkal. Hogy rövidke legyünk, a mi szegény szabómesterünk az antiszemitizmus áldozatává lett, a mennyiben eszt veszté s most a Lipótmezőn tépelődik a fölött, vajjon mikor lesz belőle is képviselő?

— **A mi külön Ónodynk** még csak 27 éves és már is magántanári bemutató előadást tartotta lefolythéten. No de ő nem is azon dolgozott, mint a másik ily nevű úr, hogy beveresse ember társai fejét, hanem mint jó orvos, s egyetemi tanársegéd — sietett azok baján segíteni. Melyik nemesebb hivatás, azt mindenik a saját szempontjából ítéli



meg! A mi Ó nod i A dolfunk Ó nod on született, s ezért vette fel e nevet; nemrég olaszországi tanulmány utjából, hol kormány költségen volt, tért vissza. Már az atyjá Finkelstein Efraim sem volt az utolsó ember, s mint csabai rabbi a „P'ri czadik“ (Az igazság gyümölcse) jeles szerzője kiérdemelte hitsorosai elismerését.

— **A Függelenség** az 1886-ik évvel együtt — mint értesülünk — jobb létre szenderül. Valóban meg is érdemli már annyi szenvedés s oly sok vizsály után a jobb létet. De azért hasztalan mondanók: béke lebegjen porai fölött; mert Szádeczkynek az új évben megindítandó „Szemlé“-jében feltámad. Lehet, hogy antiszemitaink éppen az új lap mottóját válaszlják most meg, hogy éjjel nappal összedugják a fejüket. Mi azt hisszük legjobban illik majd ez: „Az örök világosság fényeskedjék neki!“

— **Pápán** a „Krajczár-egylet“, melynek élén Spitzer Mór urad. állatorvos áll, nov. 28-án osztotta ki szegény izr. iskolás gyermekek közt a téli ruhát. 128 tanulót lábbelivel látott el és 56-ot más egyéb ruhaneművel. Az egyletnek jelenleg 549 tagja van. A kiosztott ruhaneműek fedezésére az egylet tagsági díjain kívül, egy febr. 6-án tartott műkedvelői hangverseny jövedelme 53 frt és a helybeli takarékpénztár 20 frtos adománya fordított.

— **Bécsből** írják lapunknak, hogy minő egyszerű és mégis impozáns ünnepélynek volt a währingi zsidó kórház színhelye, nyanyis ezen kórháznak ugyancsak már 30 éven tul sikeresen működő igazgatója Dr. Wölfner Bernát cs. k. tanácsos stb. ünneplé meg születésének 70-ik évfordulóját. Az ovatiók és üdvözetek, mikben az ünnepeltet ez alkalommal részesíték, legélénkebben demonstrálják azon szeretet- és tiszteletet, melylyel egész Bécs a jeles tudós és nagy philanthrop iránt viseltetik. A gratulansok közt ott volt Cohn Arminio hitközségi elnök, Dr. Jellinek, Dr. Oser tanár, Dr. Hopfgärtner, Dr. Manthner és báró Königsvarter a vakok intézetének képviselőjében, számos testület stb. Mialatt az ünnepelt az üdvözeteket fogadá, tisztelői a Rötting Adrienne grófnő által igen sikerülten festett arczképét leplezték le. Az ünnepélyen megjelentek innen üdvözölő sürgönyt küldtek Dr. Fischhofhoz, ki egykor a währing kórházban mint orvos együtt működött Dr. Wölfnerrel. Fogadja az ünnepelt a mi szerény üdvözetünket is!

— **Dr. Fischhof Adolfot**, az osztrák Horn Edét, születésének 70-ik évfordulója alkalmából Emmersdorfban számos üdvözlő távirattal és levéllel keresték fel a lefolyt héten. Így róttá le elismerését: Unger, Haber br. és Runda az urak-házának tagjai; Herbst, Rusz dr és Neuvirth osztr. és Ullmann Sándor magyar képviselők; továbbá sok bécsi városi tanácsos, a prágai polgármester a városi tanácsosok nevében; a bécsi „Concordia“, a „Humanitas“ a gráci „Igazság“, a bécsi izr. hitközség; számos lapszerkesztő, sok egyetemi tanár stb.— Dr. Fischhof különben hazánk fia. Ó-Budán született 1816-ban, decz. 8-án; 1848-ban a bécsi forradalomban élén állott, később mint orvos tett nagy névre szert és mint publicista a szabadság érdekében használta jeles tollát. Kitűnletést sosem fogadott el, a piros bársony székkal megkinálták. Utóbb minden erejét arra fordította, hogy az europai nagy hatalmak lefegyverkezzenek. Kívánjuk, hogy ezen irányban még tovább is működve eszméjének érvényesülését minél előbb véle együtt megünnepelhessük.

— **Egy zsidó emigransunk, Denof Lajos** hunyt el a mult hó 22-én Londonban, ki a szabadságharczban, mint önkéntes vett részt. 1854-ben azonban politikai okok folytán kénytelen volt menekülni hazánkából. De azért a sors sujtotta ember meg maradt igaz zsidónak és jótékonyságával nem egy embertársa baján segített. Londonban egy zsidó hitközséget is szervezett, melynek 24 évig volt titkárja.

— **Érdekes házasság** jött létre mult vasárnap a bécsi zsinagógában. A férjet Matzner Lipótnak, a nőt Freund Bertának hívják — ez még ugyan nem érdekes; de az igen, hogy mind a kettő siket-néma s már gyermek koruktól fogva a bécsi izraelita siket-néma intézetben nevelkedtek. A férj mindenestre irigylendő; mert először is nem hallja anyósa zsörtölődéseit, másodsor meg a neje nem tarthat felolvasást a „Kukliné praedicationiból“. Ajánlom az ilyen házasságot az anti-anyósos és korhely férjeknek.

— **Kent grófság** sheriffjévé, most Montefiore Mózsesnek, ki szintén viselte e hivatalt, unokaöccsét: Sebag — Montefiore Józsefet nevezték ki.

— **Érdekes antiszemita.** A kasseli fenyítő törvényszék egyik közelebbi gyűlésén kisült, hogy Hennies úr, egy volt földbirtokos s nem régen elhunyt szerkesztő, vagyona maradékával zálogházat nyitott s 10—12 %-re (egy kasseli lap szerint 50%) adott kölcsönt. Hanem a dolog balul ütött ki, mert a zálogház csakhamar beadta a kulcsot. Hennies urnak különben igen ideális eszméi voltak, s hogy a parasztságot a zsidóság körmei közül kiragadja „Geld monopol“ ezimen lapot szerkesztett, melyben egész kedvteléssel üttötte kormányát, hogy adjon a parasztságnak 3%-os kölcsönt. De azt tartotta, mint a perből kisült, hogy nagyon jó vizet prédikálni, de a boróka mégis csak jobban esik. Eleinte az antiszemita Messiása volt, később ezek a jó urak maguk is belátták, hogy a „Geld monopol“ hoz valamit a konyhára, sőt maguk is megindítottak egy „Reichsmonopol“ ezimű lapot, mert bizony náluk is elkel — az aprópénz.

— **Poroszországban** a legújabb statisztikai kimutató szerint 366543 zsidó lakik s a lakosság 1.30%-át képezi. Ezen adat az 1880-iki népszámláláshoz képest 2753 embernyi szaporodást mutat, s az tetszik ki belőle, hogy a zsidók a többi vallás felekezetei megett — szaporodás tekintetében — jól elmaradtak; mert míg a katolikusok 4.51%-nyi addig a zsidók csak 0.76%-nyi szaporodást tüntetnek fel. Egyszersmind érdekesnek találjuk megemlíteni, hogy a zsidók közt aránylag legkevesebb tanköteles van; a katolikusoknál 1000-re 189.1 az evangélikusoknál 182.4. más keresztény felekezeteknél 178.3 és a zsidóknál csak 175.5 tanköteles (8-14 évig) esik.

— **Innsbruckban**, hol zsidó nem is lakik, a napokban — mint onnan írják — dr. Lang Eduárd az orvosi fokultás rendes tanárává neveztetett ki.

— **T. olvasóink figyelmébe!** A „Zsidók városa“, czimű tárczánk és a héber nyelvről szóló cikkünk s több érdekes tudósításunk is sajnálatunkra — anyag-halmaz miatt — jelen számunkból kimaradt, amiért t. olvasóink szives elnézését kérjük.

## Dr. Grosz Dávid.

Az „Egyenlőség“ eredeti elbeszélése.

Irta: **Dr. Bácskai Albert.**

— Első folytatás. —

A szoba közepén álló tűzhelyen Száli asszony csakhamar párolgó meleg ételt forralt, melynek elköltése és egy rövidke imádság elmormolása után a bocher kiolvadt dermedtségéből és beszélni kezdett. Elmondá, hogy neki a lebergi rabbinstól van oklevele, diplomás rabbinus és bitoktató. Hallotta, hogy Magyarországon gazdagok a zsidók, de vallástalanok, ez a zsidóság átka, a jóllétben elfordulnak Istenüktől és gonosz világi tudományokat mivelnek. Ő már esztendeje kóborol Magyarországon és nem talált még seholy istenfélő községet, amely napi kenyerét biztosította volna.

E hangos beszélgetésre nemsokára a gyerekek is kidugták borzas fejüket a dunna alól, kibujtak az ágyból és körülülték a bácsit, a kinek olyan fényes a kaftánya és bárha diplomája van a lebergi főrabbitól, mégis kilikandikálnak a lába ujjai rongyos csizmájából.

Atyám — szólalt meg végre a 8 éves kis Dávidka — te azt mondtad nekem, hogy én egy zsenie vagyok és, hogy te engem fogsz taníttatni; fogadd fel hát ezt a bácsit tanítónak.

Hallja mit mond ez a gyerek? — mondá a vendég a családfőhöz fordulva. Hallom — mondá Jakab ur apai örömmel — hanem én szegény nyomorult korcsmáros vagyok, és bárha szívből óhajtanám, hogy gyermekeim művelődjenek, a dologból csak akkor lehetne valami, ha a környéken levő hat falusi korcsmáros is hozzájárulna a költségekhez.

És ugy is lett, Goldenthál Naftáli a papjelölt, köztanító lett. Minden héten másik faluban és más korcsmában volt az iskola; ugyanigy járt ki a tanítónak a kosztja és a fizetése is. A gyerekek jól tanultak és szépen fejlődtek. Két év multán oly tökéletesen tudták már a Mózes 5 könyvét, a Birákat és a Királyokat, hogy csak egy mondatot kellett nekik elkezdni és ők folytatták tovább megállapodás nélkül, mint a folyó víz. Bonyolult számfeladatokat ket is megtudtak fejteni, a pálinka árát iteze, liter és akó számra, a ludtoll és bőrök árát font, darab és mázsa számra a legkuszáltabb feladatokban. Nem is csoda, a tanító urnak ama régi és világos tanmódszere volt, mely így hangzik: „a fejét üsd, hogy meg ne sántuljon.

E kedélyes élet bizonyára még sokáig eltart vala, ha Goldenthál Naftáli, a hálátlan tanító, váratlanul fel nem mondja a szolgálatot.

Ez ellen külföldben Grosz Jakab urnak, a korcsmárosnak nem igen volt kifogása, mert gyermekeit eléggé éretteknek találta már arra, hogy az életbe kilépjenek. Az idősebbek eléggé is megvállasodtak már ahhoz, hogy a batyút elbirják, sőt a kis Dávidkára nézve is elérkezett már az idő, hogy a tekintetes, czim szempontjából magasabb tanulmányokhoz lásson.

Hanem egy szép napon bezzeg meghökkent Grosz Jakab ur. Látta ugyanis, hogy 3 parasztszekér hordókkal megrakodva érkezik a faluba. Mit viztek, kérdé Jakab ur.

Spiritust — hangzott a válasz.

Hogyan spiritust — gondolá ijedten Jakab ur, — hiszen ehhez már nem kell egyéb csak víz és kész a pálinka. Jakab urnak agyában gonosz sejtelmek kergetődztek. Semmitől sem félt olyan nagyon életében, mint a concurrentiától,

És kié az a három nagy hordó — kérdé reszketve az izgatottságtól.

Hát a zsidó tanítóé — felelék a parasztkok.

Borotva nyiljon ki a zsebében és izzadjon gombos-tüket!

Csakhamar maga a papjelölt ur is ott termett, akit a lebergi rabbinus kent fel az örökkévaló avatott szolgájává és szólt, amint következik:

Hát bizony kedves iskolaszéki elnök ur három esztendeig bajlódtam azzal a 8 rosz gyerekkel, nagy nehezen összekuporgattam 120 forintot és most azon gondolatom támadt, hogy minek legyek én szegény ember, mikor gazdag is lehetek; korcsmát nyitok itt a faluban, van már jogom is hozzá.“

Bár hagyatalak volna három év előtt ott fagyni a havon, — hogy kötné csokorra a pesti hóhér a nyakravalódat, te háládatlan — átkozódik Jakab ur.

Goldenthál Naftali, — akit a lebergi rabbinus avatott fel szent papnak — olyan korcsmáros lett, akinek kezében a krajczár bankóvá változik és akinek birtokában veszedelmesebb fegyver a pénz, mint haramia kezében a gyilok. E jó úr rövid 3 esztendő alatt oly ügyesen kezelte a krétát, itezét és oly ügyesen forgatta a jámbor tótok között az ő kicsiny kölcsöneit, hogy Kohárban bezzeg volt dolga a telekkönyvezetőnek a vaneki tót parasztkok apró pántlikára hasogatott földjét sorrul sorra a Goldenthál Naftali névre átirogatni.

(Folytatás követk.)

## Szerkesztői üzenetek.

— **Hitközség p.-k.** A katonai lelkész állására való jog még nem involvalja az anyakönyvezetésére való feljogosítást. Az elébbit minden talmudtanuló megszerezheti, ki a pozsonyi rabbiiskolát bizonyos időig látogatta, míg az utóbbi elérésére qualificatio szükséges; ezt a miniszteri rendelet csak a már működésben volt rabbitól nem követeli, a hatóságok eziránt csak nagy ritkán vannak elnézéssel, persze miniszteri engedéllyel; ez utóbbi nélkül a rabbi állását az anyakönyvezetői állástól elkülöníteni — mit önök szándékoznak — szintén nem lehet; a provisoriumot a hatóság 6 hónap után beszüntetheti, de meg is hosszabithatja, ismét csak miniszteri rendelettel. Az anyakönyvezető helyettesrabbi az anyakönyvezetést a rabbinak köteles átadni, ha községe rajta kívül ilyet felvesz.

— **Nagy magyar.** Szerény véleményünk szerint, nem okvetlenül szükséges, hogy az Abrahámnak vagy Izsáknak avatott zsidó gyermeket azonnal Arnoldnak, Gyulának nevezzék el. Van tudomásunk két meglehetősen előkelő zsidóról, kik bibliai nevüket baj s szégyen nélkül viselik: Cammondo Abrahám gróf és D' Anvers Izsak gróf; egyébiránthires hitsorsosunk, Dreyfuss Abrahám sem restelli meglehetősen prononcirozott semita keresztnévét.

— **B. E. urnak Budapest.** Falunkban volt egy szegény zsidó, ki egész váratlanul 1000 frnt birtokába jutott, a „Jajkeserü“-e néven ismerték a falubeliek — a helyett, hogy örült volna, jajgatott és káromkodott, hogy miért nem kapta ő ezt a pénzt elébb, és miért nem 2000 frntot? — Ön uram 6 oldalt tölt be panaszával, miért nem szólaltak fel a rabbik elébb és miért nem több mint 43? —

— **Északmagyarországi rabbi.** Ha nyilatkozatának helyt adnánk, helyt kellene adnunk esetleges ellennyilatkozatnak is, e dolgot pedig nem jó nyilvános vita tárgyává tenni. Kérjük, mondjon le szándékáról.

— **H. A. urnak Tasnád.** Kegyednek sem adhatunk egyéb választ.

— **K. Zs. uruaK Debreczen.** Sajnáljuk, nem közölhetjük.

— **D. L.** Nem ugy van az, uram bátyám!

— **R. H. urnak Kis várd.** Ujévtől fogva összes előfizetőinknek nyomtatott szallagokkal küldjük lapunkat, addig is türelmet kérünk.